

వణయ విజయము

పానుగంటి విజయరాఘవరావు గారు

అది యొక చిన్న పల్లెటూరు. అచ్చటి ప్రజలు మిక్కిలి సుఖజీవనులు. వారికి గమ్మని పాలు పెరుగులే కాని కాఫీ యలవాటు లేదు. ఎవరి గుమ్ముము ముంగిట వారు శుభ్రముగా ఉంచుకొని మ్రుంగుచెట్టు కొనియెడరు కాని; Sanitary peon పై సర్వాధికారము చూపరు. వారు కలహములాడు వారు కారు. విధి నశమున మనస్పర్థలు జనించినను, రాజీవడువారే కాని వాగ్వివాదముల బెంచుకొని న్యాయస్థానములెక్కి న్యాయవాదులకు ధనము ధారవోయువారు కారు. పన నుడు బాసుగా నెదిగిన పచ్చనిపైరులపై వీచి సముద్ర పులులవలె వానినాడించుచు కన్నుల కానందముగొల్పు వాడేకాని రోడ్డుపైనుంచుదుమ్మును రేగగొట్టి కన్నుల లోక బహవేసి యెడ్డించువాడుకాడు. ఎక్కడఁజూచి నను సమాజ సౌందర్యముతోఁ బ్రవృత్తి తాండవించుచుండెను. చేతితోఁ దీసి, సాంతమగ్గములలో నేసిన దోపరులను ఒక్క కచ్చుటఁబోసికొని కట్టుకొనెడువారే కాని వైట్లు కట్టులతో English Twill Glad neck చొక్కాలతో, German TwaeJ Shortకోటులతోఁ దిరుగు క్రైస్తవవారై లెవ్వరు లేరు. ఆయాఱియం దన్నియుఁ దాటియాకుకొంపలే కాని, మేడలు, మిద్దలును, లేవు. ఊరిచినరమాత్ర మాయూరి జమీందారుగారను జగన్నాథదాసుగారి భవనముమాత్రము గలదు. జగన్నాథదాసుగారు సర్వసుగుణ సమన్వితులు. ఆయన భార్యయగు కమలాదేవి మానుషరూపమందన రమాదేవి. భార్యభర్త రిరువురును బ్రజలఁ దమ కన్నెడ్డల లీలఁ జూచుకొనుచుండిరి. ఇక నాయూరి ప్రజలు సుఖజీవనులని చెప్పుట యతిశయోక్తియో?

అనిన మాదివారము. ఆదిత్యభగవానుఁ డాకసపు ముఁగముననిల్చి తనకత్తి నన్ని దిశలఁ జూచుచున్నాఁడు.

జమీందారుగారి గృహమందు పండ్రెండు గంటలు టాకాయించినారు. పల్లెయంతయు నిశ్శబ్దముగానుండెను. అంత నెచ్చటినుండి వచ్చినారోకాని పుట్టునుండినప్ప చలిచీమలవలె, వర్షమువెనుకవచ్చు నిసుళ్లవలె నూ నెగుడ్డల వారు తండ్రోపతండ్ములుగ వచ్చి జమీందారుగారి భవనమున కెదుటనున్న బయలులో దిగిరి. ఓ! ఎచ్చటఁ జూచినను గాడిదపిఘలపైనుండి సామానుల దింపు వారును, ఏ దెంబరికించినను చాపలకట్టల విప్పువారును, వీచెపు తిలకించినను గుడికెల నమర్చుకొనుటకై గునపములతో గోఁతులఁద్రవ్యవారునై యుండి బయలంతయు పశువులసంతఁజేసిరి. వీరిభాష దెలిసికొనుటకడకుగఱ్ఱము. భావములఁ దెలిసికొనుట మఱింతకష్టము. వీరికేష్టలన్నియుఁ గడుఁగ్రూరములు. గ్రద్దలవలె గంటి కగపడిన కోడిపిల్లల నెత్తుకొని పోవుటలో మిఁదలసమర్థులు. గ్రద్దయైనను దయఁదలఁచి యొక్కెసిల్ల నెత్తుకొనిపోవునుగాని వీరొక్కమాణుగ వంసలకొలఁది నోరెఱుఁగని కోడిపిల్లల నెత్తుకొనిపోవుదురు. చంటి పిల్లలఁగూడ నెత్తుకొనిపోయి తమవృత్తియందు వారిని సమర్థులఁ జేయుదురు. ముష్టియని వంకఁబెట్టుకొని, యింటింటికరిగి, రహస్యములన్నియు గ్రహింతురు. వీరికి వృక్షులవలననే జీవనము జరుగదు. వీరియం దాఁడు వారియార్జన మెండు. ఈయమృతులు హస్తసాముద్రకము (Palmist y)నందు కడునిపుణురాండ్రని యూరిలోని స్త్రీలకందఱుకుఁ జాలనమృకము. వీరిరాక నెట్లు తెలిసికొనిపోకాని యూరిలోనున్న స్త్రీలటకరుడెంచి గృహమందున్న ముసోవాండ్రకుఁ దోయకుండఁ దీసికొనివచ్చిన ధన మానూనెగుడ్డల స్త్రీలచేతులలోఁ బడవైచి నాకడు పెప్పుడు ఫలించునని యడుగువారుకొందఱును, నా మగనికి నాపై పయయెన్నఁడువచ్చునని యడుగువారు

కొండలును, కొండలను గడు లగ్నమునా యని యడుగువారుకొండలును, ఇట్లు నానావిధములగు ప్రశ్నలవేసి ఘలములఁ గనఁగొనుచుండిరి. ఇటువదుగురుమగవారొక చోటఁజేరి మాటాడకుండ నండఁగలరు కాని, ఇట్లతఁడు వారొకచోఁజేరిన నొకలోకాభిరామా యునునకంతుండునా? అట్టియొడ వందలకొలదిస్త్రీ లొకచోటఁజేరిన నది కూరలంగడియని చెప్పఁదగదా? ఆయూరిస్త్రీలందఱుం దమఘలములఁ దెలిసి కొనుచు, దమదురదృష్టమునకుఁ జింతిల్లుచు, దమమగల యప్రయోజకత్వములకు నిట్టూర్పుల నిగుడ్పుచు, దవలోడి స్త్రీలయదృష్టముల కనూయవడుచు, వచ్చువారును బోవువారునై యుండిరి. అంత బఱువని మోటారుకారుఁడని వినఁబడెను.

జమిందారుగారు నచ్చుచున్నారని యూరిస్త్రీలందఱు నూర్వనిరాక నెఱఁగిన మక్కలవలె మాయమైరి. కాని నూనెగుడ్డలవారుమాత్ర మచటనే యుండియన్నముల వండుకొనుచుండిరి. అంతMaxwell మోటారుకారులోవచ్చి జగన్నాథదాసుగారు తమ భవనముకడ నాఁగిరి. ఇటువంటు నొకమారుచిమారి. నూనెగుడ్డలవారిఁ గాంచిరి. ఆప్రయత్నముగ నొకవట్టి శక్తవేరి. కలకలలాడువారిమోమునందదియేమిపాపమో కాని కత్తివేటునకైనను రక్తపుఁజుక్క లేదు. ఆహా! ముప్పవారినిజూచి లక్షాధికారి గడగడవడఁకుచున్నాఁడే! ఆశ్చర్య మాశ్చర్యము! కఠినిగాంచి సింహము బెడరునా? మేకనుజూచి పెద్దపులి సనుకడును వేయునా? (New York)లోని అరువదిమూఁడంతస్థలమేడ, పూరిండ్లను జూచి తలవంచుకొనునా! అననరమైనప్పుడు వసుదేవుఁడు సైతము గాడిదకాళ్ళులఁ బట్టఁదా!

* * * * *

తడఁబడుపాదములతో, నెలనెలబాటు ముఖముతో దాసుగారు లోని కఠిగిరి. రెండవద్వారము కడఁ దుపాకుల బాగుచేయుచున్న మాళవునిజూచి దాసుగారు ఏమోయి, మాళవా! ఈనూనెగుడ్డలవారిట కెప్పుడువచ్చిరి? అనెను. అంత మాళవుఁడు 'రెండంగంటలక్రింద వచ్చిరయ్యా' అని ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను.

దాసు—వారువచ్చుట నీవుచూచితివా?

మాళ—చూచితినియ్యా!
దాసు—చూచినవాఁడవు బొమ్మని చెప్పలేక పోయితివా?

మాళ—వారలఁ బొమ్మనుట నాతరము కాదయ్యా!

దాసు—నిజమే. ప్రభుత్వసువారిలోఁ జెప్పివీరిని ప్రాసిక్యూటు చేయింపవలయును. ఇట్లునుచు దాసుగారు లోనికేగిరి. కమలాదేవిగా రామ మేనమామగారగు రఘునాథరావుగా రింటికేగెను. గాన జమిందారు గారు తిన్నగ తమగదిలోనికొక బోయిరి. మాళవుఁ డింటికేగెను.

అది శీతకాలము. చలిదేవుఁడు దంపతులఁడ కేగలేక నమాయకులగు బ్రహ్మచారులపైఁ దనశక్తిసాహాయ్యములఁ జూపుచున్నాఁడు. ప్రజలు పెట్టెలలోభద్రముగ దాచియుంచిన సాలువులఁ బైకిదీసి యెండలోఁ బట్టచున్నారు; ఉదయమున జలి కాగలేక చూరుననున్న యెండుతాటాకుల నూడలాగి చలిమంటలు వైచుకొనుచున్నారు; 'వేడినీళ్ళులఁగావలే దెటులస్నానముఁ జేయువుంటి? వని సేవకులపై నెగురుచున్నారు. అట్టి పుండు వంటి చోకాలమందు, పాపము నూనెగుడ్డలవారు వంచులోన, నారుబైటను, గప్పుకొనుటకున్నఁ బ్రక్కకు లేకుండను, బ్రక్కకున్నఁ గప్పుకొనుటకు లేకుండ సుఖ నిద్రఁ బోవుచుండిరి.

ఓదైననూ! నీవు పక్షపాతబుద్ధిఁ గలవాఁడవని కొండలు నిన్ను దూషించినను నీవు నిజముగ నందఱియొడ సమానుఁడవే. ఏలయనిన, బీదవానిశరీరము చలి కాగునటులును, ధనవంతునిశరీర మటులాగలేనటులును, వారి శరీరముల విచిత్రముగఁజేసితిని! నీచర్య లద్భుతములు గదా!

సీ. పైఁ గప్పుకొనుటకుఁ బట్టలేనినరులఁ జలిదేవుఁ డేడ్చింపఁ జనగలేఁడు రెండుచేతులును లేకుండు నరులకాళ్ళు లే చేతులై మాడ నెనఁగుచుండు తినతిండిలేకున్న జనుని యాఁగియొక్క మంచినీళ్ళులతోడ మాయముగను

నాగియావారలు బాగుగా సంజలం
 జేసి నరులం దృష్టి జేయఁగలరు
 గీ. ఏదోసాయంగమున లోప మెసఁగియున్న
 నేఱునంగమునందున వెలయు నది
 తీయూహకై; దేవుని మాయ లెన్నఁ
 చవమె, మోహోబుధినినుండునరుల కహహ!

అనాటిరాత్రి జగన్నాథదాసుగారు తపఃగది
 యందు గూరుచుండిచుట్టఁగాల్చుకొను
 చుండిరి. ఆగదియందొక గవాక్షముకలదు.
 అగవాక్షమున కదురుగ నైదరలుగలిగిన బీరువా
 యొకటి కలదు. అందర కొక్కటిచొప్పున నైదుతుపా
 కులులవు. అప్పుడు పదింటలుకను. మట్ట నడమచేతఁ
 బట్టకొని, దాసుగారు తాము పూర్వమాచరించినకృత్య
 మలఁ గాబోలు తలఁచి నిట్టూర్పుల నినుప్పుచుండెను.
 గవాక్షమునుండి చలిగాలి వైచుచుండెను. తలుపులను
 నేయుటకై దాసుగారు లేచి గవాక్షముగుండ నేమి
 మాచిరోకాని 'హా! తీర్ణావా!' అని యొకనట్టికేక
 వచ్చిరి. ఆగవాక్షముచేత భయంకరమున నొకస్త్రీ
 ప్పుకొని నిలువఁబడియుండెను. ఆకేక విని అన్యకై 'హాను
 తీర్ణానే! నీతోఁ గొన్నిమాట లాడవచ్చితి'ననెను.

దాసు—ఓ నూనెగుడ్డలన్నీ! నన్ను బ్రదికింపుము.
 చచ్చినదానవు తిరుగ నెట్లుసిద్ధమైతివి చండాళిని!
 తీర్ణా—నాధా! నన్నిట్టిమాట లాడుట మీకున్యాయ
 మేనా? ఇదిగో మనపెండ్లిసమయమున దామెసఁగిన
 యుంగరము. నాథా! నీయవసరము తీతినపిదప
 నన్నీరీతి నేడ్చింపుట భావ్యమా! ధర్మపత్ని నిట్లే
 డ్చింపుట ధర్మమా?

దాసు—నాపాలిటి దయ్యమవుగాని ధర్మపత్నివా?
 తీర్ణా—నేను కోటిసగనము తేలికీయకున్నయెడల
 నిజముగ నీపాలిటిదయ్యమునే యగుదును.

దాసు—ఓమోహిని! నీవు నన్నాకర్నించినది సత్యమే.
 కాని దైవసంకల్పముచే మనము నేతైతిమి. నీకు
 వలసినసగనము తేలిచ్చెదను. తేలిపే నీవీయూరు వీడి
 పోవలయును. అట్లుగానియెడలఁ జంపివైచెదను.

తీర్ణా—అట్లులేయఁగూక. (అనిపోవును.)

జగన్నాథదాసుగారు చేత శిరమునిడికొని, చచ్చి
 నవనియొందిన భార్య తిరుగసిద్ధముటచే మాఝానశిష్టు
 లైరి. అంత నొకచేయి గవాక్షముగుండఁ బ్రవేశించి

“రక్షకభటు లదిగో వచ్చుచున్నారు”

మాండవయరయందున్న తుపాకిని దొంగిలించెను.
 వలొక్కనిముసమునకు 'దామ్య'ను తుపాకిధ్వని
 వివఁబడెను. మాఝానశిష్టుయందున్న దాసుగారు మే
 ల్కనిరి. ధ్వనివెంట 'చచ్చితివా అంకులాడి! యను
 మాటలుగూడ వినవాయెను. దాసుగారి వాక్యము
 లెవ్వరివో గ్రహింపఁజాలరైరి. అంతఁ దలుపుగొం
 డైముఁదీసి దాసుగారివలకు వచ్చిరి. ఆ! అదియేమి
 వారట్లు నిశ్చేష్టులైయున్నారు!! అచ్చట రెండు
 నిముసములక్రిందఁ దనలో మాటలాడినవ్యక్తి(తీర్ణా)
 చచ్చిపడియుండెను. జగన్నాథదాసుగారి తుపాకీ
 శవముప్రక్కనుబడియుండెను. అంత నొకనూనెగుడ్డ
 లవాఁ డటకరచెంచి రోమకహయితనేత్రుఁడైఓరి!
 క్రూరా! నోరెఱుఁగనిబాలనుజంపితివఁటరా? అనెను.

దాసు—మామా! నే నమాయకుండను.

నూనెగు.వా—అల్లుఁడుగారూ! అమాయకులా
 మీరు? కానిండు; ప్రతిఫల మనుభవింపకమానరు!
 రక్షకభటులదిగో వచ్చుచున్నారు.

అంత రక్షక భటులు కుట్రను దాసుగారి చేతి కరదండముల దగిలించి లాగి కొని పోవుచుండిరి. వికటముగ నవ్వుచు, పరమేశ్వరుని విచిత్రతల వితర్కించుకొనుచు దాసుగారు వారిని వెన్నుంటిపోయిరి.

Wilson Goggles ధరించి న్యాయమూర్తులైన గోపాలరావుగారు, చేతి కరదండములతోనున్న జగన్నాథదాసుగారితో గారాగృహమున నిట్లు మాటలాడుచుండిరి.

గోపా—అయ్యా! మీరేనా నిజముగా Guilty Person?

దాసు—నే నేపాపమెఱుంగను.

గోపా—నేనడిగిన ప్రశ్న యేమి; మీరిచ్చిన Reply యేమి? అంతయు Incoherent.

దాసు—(లోన నవ్వుకొనుచుండును).

గోపా—పోనిండు. చంపబడిన యామె మీ భార్య యేనా?

దాసు—ఔను.

గోపా—ఇక నేమి? మీ భార్యపై సర్వాధికారము గలవారు కనుక మీరే ఆమెను బంధించుండవలయును. కాన మీరేహంతకులు.

దాసు—అయ్యా! ఆనమయమన నేను నిదురయంచుంటిని.

గోపా—బన నేమిలెండు. నిదురయంచెన్నియో వికృత చేష్టల చేయువా రెందతోకలరు. వారిని అంగమున Somnambulists అనెదరు లెండు. తమరా Cate-gory లో వారేమో?

దాసు—అయ్యా! ఆనవసర ప్రసంగములకేయక అసరాధపరిశోధకుని నొకనిని విలిపింపుడు. (నెమ్ముదిగా) మీకష్ట మూరక బోనిచ్చువాడను గాను.

గోపా— Thanks; Yes! Yes! ఔను! ఔను! You are right; Perfectly right Our duty is only to punish but not to detect. I shall wire for a detective Boy!
(కుట్టవాడు వచ్చును.)

దాసు—(తనలో) ఓరీ! నిర్భాగ్యుడా! తెలుగున నేడువలేవా?

గోపా—(వ్రాసి) అయ్యా! దాసుగారూ! నిమగ్నము.

Detective Raghunath, Suryaraopet, Coconada—Your help wanted on the spot please start forth with—Jus ice Gopal

Boy నీ పీ Telegram ను Post officeలో నిమ్ము. Charges నా Clerkనుండి తీసికొనుము. Hurry up. (తంతివార్తతో కుట్టవాడు పోవును.)

అంత రెండుగంటలలో గుండరాకారుడను నొక పురుషుడు డటుకు వచ్చెను. ఆతనినిజూచి దాసుగారి కెందుచేతనోకాని విడుదల కాంగలవనుదైర్వ మొదలనను. అంతదనుక గగనికపాట్లపడుచున్న గోపాలరావుగారు నూతన పురుషునిజూచి 'Oh! A Daniel has come to Judgment I hope' అనెను.

అంత నానూతన పురుషుడు "అయ్యా! నేను రఘునాథరావుగారి యొద్దనుండివచ్చితిని. మీ రపగా పరిశోధకునికొఱకు వ్రాసితిరిగదా!"

గోపా—Yes! Yes! ఔను! ఔను! I mean I wired only for a detective. Excuse me. ఈనమము Club లో నలవాలైన Ex shaw No. I చే నా Tenacious memory ఊచించుచున్నది. I mean A Sherlock Holmes has come to detection! Yes! Yes (తనలో) Oh! Incarnation of Beauty!

గోపా—పు. రఘునాథరావుగారు రస్సుపై యుండుటచే నన్నుంజిరి.

దాసు—(తనలో) నాభార్య జేసనకూమ రాకుండుటచే—నాకర్మము-విధివ్రాతేడప్పింప నెవరినశము?

గోపా— Alright, You can investigate. I have nothing to do here. I shall take leave, Dear Das! Do not Forget me (నూతన పురుషునివైపు తిరిగి) "అయ్యా! చిన్నతనమునుండియు, నాంగమున మాటలాడుటలవాలైనది. కాన క్షమింప నేడేదను." అని గోపాలరావుగారు పోయిరి.

అంత నానూతనపురుషుడు దాసుగారిపై పునకుఁ దిరిగి
అయ్యా! తామెజేగినది సన్నిహితముగ నెఱవీయవేడెదా
ననను. దాసుగారు తూచాలతప్పకుండ జరిగినదం
తయుఁ జెప్పెను.

మా. పు.—దీనినిబట్టిచూడ మీరు నిర్దోషులని తెలియు
చున్నది. అయ్యా! తాము తీర్ణా నెచ్చట వివాహ
మాడితిరి?

దాసు.—C. B. M. Church, Pithapuram.

మా. పు.—అయ్యా! మీరు నిర్దోషులనిముజువుపఱచిన
నాకేమిబహుమాన మొసఁగదరలి?

దాసు.—అంతటిభాగ్యవంతుడనై నయెడలఁ దాముకో
రిన దిచ్చెదను.

మా. పు.—సంతోషము. నాకింక నెలపు దయచేయుఁడు;
అని యానూతనపురుషుడు చెడలిపోయెను. దాసు
గారు చింతించుమఁ గారాగ్యహానుండుఁ గూలఁబడిరి.

౪

ఈనూతనపురుషుఁ డెవఁడోకాని మిక్కిలి
పట్టుదలతోఁ బనిచేయుచుండెను. జగన్నాథదాసుగారి
దాసి యనుమతిపై దాసుగారు హత్యజరిగిననాటిరాత్రి
కూరుచున్న గదిసంఠయుఁబరికించుచుండెను. అరలవీరువా
లోమూఁడవయరకును గవాక్షమునకు నున్న దూరముఁ గొ
లిచికొని వ్రాసికొనెను. గవాక్షము నేలనుండి యెంత
యెత్తుగలదో కూడఁ గొలిచికొని వ్రాసికొనెను.
ఆవలకుఁబోయి యిట్లని వితర్కించుకొను చుండెను.
ఆహంతకుని దేహముభుజములవలన కైసఁగోడయం తెత్తుండ
వలయును. తుపాకీ యొగవాక్షమునుండనే దొంగిలింపఁ
బడి యుండవలయును. ఏలనన, పోవుటకు దాటి మఱొక
టిలేదు. అననుయమున ద్వారము లోన గొండ్లము
నేయఁబడియున్నది. జగన్నాథదాసుగారు మూర్ఖావస్థ
యందున్నారనిన సంగతి తెజేగియుండి హంతకుఁడు
తుపాకిని దొంగిలింపియుండవలయును. కానభార్య
భర్తలసంభాషణ హంతకుడు తప్పక వినియుండవలయు
ను. హంతకునకు తీర్ణాకఁ దప్పక సంబంధ ముండవల
యును. లేనియెడలఁ జంపినతరువాత 'చచ్చుతివా

అంకులాడి' అని యాచరియుండెను. ఇట్లు వితర్కించు
చుకొనుచు నేలపై నేలైన యడుగులపాడ కనఁబడుచే
కూయని నేలసంఠయు నేయకన్నులతోఁ బరికించెను.

ఒకచోట military Boots Soles ఆకారము

కాననాయెను. వానియాకారము నాతఁడు సరిగఁగాగిత
ముపై వ్రాసికొని, తీర్ణా తుపాకితోఁ జంపఁబడెనుగావు,
తుపాకులసంగతు లెఱిగిన తుపాకులమీఁద్రీక్షింపరు గూళ
వుడని తెలిసికొని చెడలిపోయెను.

మాళవుఁ డప్పడుకీళ్లనొప్పలచే బాధపడుచుండెను.
ఈనూతనపురుషుఁ డీసంగతిఁదెలిసికొని, వైద్యునివేషము
ధరించి, మాళవునియింటికరిగి, మాళవునకు మందిచ్చు
చున్నవైద్యుఁడు తన్నంపెనని మాళవునకుఁ గబు
రంపెను. ఒకబాలుఁడు నచ్చి మనఅపరాధపరిశోధకుని
లోనికిఁ దీసికొనిపోయెను. పోవుదారిలో నొకగదిలోన
military Boots కావలడెను. అంత నాతఁడు వాని
Soles పరీక్షించెను. జేబులోనున్న కాగితముఁ
దీసి దానిపై వ్రాసియున్న Soles ఆకారముతోఁబోల్చి
చూచెను. ఆళ్ళర్యము! రెండింటి యాకారములు సరిగ
నుండెను. అంత నాతఁడు లోన విషపునవ్వు నవ్వు
కొనుచు, లోనికిఁ బోయి మాళవునితోఁ గొన్నిమాటలూడి
వాని దేహము పొడవును, చేతులపొడవును గనిపట్టి 'తిరిగే
దర్శనముఁ జేసికొనిపదనని యీవలకువచ్చి 'ఈతఁడే' అను
కొనుచుఁ బోయెను.

౫

ఒకనాటి యుదయమున చేత నొక తంఱివార్ల
నిడికొని సంపూర్ణ విజయద్యుష్టలతో నీనూతనపురుషుఁడు
మాళవునింటికఁ బోయి 'అయ్యా! మాళవరాయిగారూ!
ఇదిగోమీచేతికరపండములదగఁబ్బుమంటిని. తీర్ణాను స
పినవారు మీరో అనెను. అంత మాళవుఁడు 'తల్లపోయి
'అఱి నిజముగ నేనే; అఱి కాదు' అనెను.

మా. పు.—అయ్యా! మాళవరాయిగారూ! తమరు జగ
న్నాథదాసుగారి మొదటిభార్య (తీర్ణా) చెల్లెలకు
తీర్ణా నొక్కసంవత్సరముత్రీతిము వివాహమాడియుం
డలేదా? అంతకుఁబూర్వమే జగన్నాథదాసుగారి
భార్యయగు తీర్ణా నీటబడి చనిపోలేదా? మీ
భార్యయగు తీర్ణా హత్యజరిగిననాటి రాత్రి జగ

...నాకు భాగముగావితో... ముట్టలాడుచున్న దని యనూ
 ...యపతి యూ మెను జబును ద్దేశించి, జగన్నాథదాసు
 ...నాకు మార్చుకున్నా. యన్న సమయమందు, మూడవ

“అ! నిజముగ నేనే.”

యరయ్యనున్న తుపాకిని “అంగిలినలేదా? మీ
 ...యే సోదరులు గొలిచిపోనుండు... గవాక్షమునకు
 ...మూడవ రుక్మకునున్న దూరమంత సోడవున్నది. మఱి
 ...య మీరు Military boots తొడుగుకొని
 గుక్కళ్ళ మచరించితిరి. వాని Soles యాకారము
 నేలపైబడినది. నేను వ్వానియాకారము సరిగ వ్రాసి
 తిని, మీ Military boot యొక్క Soles ఆకారము,
 వేన్లు వ్రాసి, యాకారము వొక్కరికిగ నున్నవి.
 ఇదిగో! మీరు తీర్మాను వివాహ మాడినట్లును, ఆమె
 అక్కయ్యను తీర్మాను జగన్నాథదాసుగారు వివాహ
 మాడినట్లును, ఆమె నీలబడి మరణించినట్లును,
 అక్కచెల్లెం డిరువు రొక్కగుక్కటిగలవారటం
 యను, C. B. M. Church నుండి వచ్చిన తంతి
 వారణాడుడు అనెను. అంత మాళవుడు కేయ
 బాటిన దేదియు లేక పక్కా త్ర ప్పహృద యుం డై
 ఆనుగ్య! ఆసరాధపరిశోధకా! దాసుగారి పుర్యపు
 సంగతి నా కినువంకయించితియదు. తెలిసికొనవల

...సిన యవనదమునాకగుపడలేదు. నాకాసంగతియెంత
 ...మాత్ర మైనక దెలిసియుండెడిన, నెనుక మంతు
 ...చిరిపక నిష్కారముగా నాభార్య నిట్టి యకార
 వృత్తువుసాల నిడియుండెను. నాభార్య దాసుగా
 రితో ముట్టలాడుచున్న సంగతుల విని, దాసుగారిని
 నాభార్య మొదట వివాహమా డిన నిత్రలభించి, యొడలు
 దెలియనివాడనై, దాసుగారు మార్చుకొందున్న సమ
 యవందు వారితుపాకిని దొంగిలించి, నాభార్యను నా
 పాడుకేతులతో జంపి, కనీతీరక ‘వచ్చితివ’ అంకు
 లాడి అనియించి, దాసుగారితుపాకి శనము ప్రసంగం
 బడవైచి తీర్ణాతం డ్రియొద్దకు బోయి యతని కుమా రెను
 దాసుగారు చంపినవారని చెప్పి తిని, దాసుగారిని గారా
 గృహమందు డ్రోయించి తిని. అన్ని సాక్షిగ వివాహమా
 డిన భార్య పరుని ‘నాధా’ యని నోరారబిలిచిన
 ప్పడు, వగవం డెవ్వం డూరకుండ గలడకి
 స్వామీ! నేనే నాభార్యను జంపినవాడను అనెను.

మాళవునకు గొలఁదిదినములు కారాగృహాశిక్ష
 విధింపబడెను. దాసుగారు నిరపరాధు లగుటచే విడిచి
 పెట్టబడిరి. ఆమారనపురుషుండు, దాసుగారి ప్రేమ
 నున్న యుంగరమును బహుమతిగా గొని యబ్బుక్క
 డాయెను.

౬

నీతాకోక చిలుక లెక్కలనెనున్న వనమం దొక
 పాలరాతితిన్నెపై, జగన్నాథదాసుగారును, ఆయన
 భార్యయగు కమలాదేవియుఁ గూర్చుమండి యారితిగ
 ముట్టలాడుకొనుచుండిరి.

కమలానాథా! పెండ్లిసమయమున నేనొపంగిన యుంగ
 రమేది?

దాసు— ఒకరికిచ్చితిని.

కమలా— మఱి నాకొకసవతిని సంపాదించితిరా?

దాసు— లేదు. నా ప్రాణరక్షకుండగు నవరాధప రిశోధ
 కున కొనగితిని.

కమలా— అటులైన నాయుంగరము నాకు జూపిలమనవల
 నేను మీ భార్యనుగాను.

దాసు—ప్రాణకాంతా!

కమ—అదిగో, తిరుగవట్లు ఫిలిచెయ్య!

దాసు—ఇచ్చినభానిని దీనికొస్తున్న కనుబొమివారికి

దాసు—

“నాధా! ఇదిగో, తిరిగి మటియొక యుంగర మిచ్చు మంటిని”

కమ—అట్టియెడ నా కా యవరాగపరిశోధకుడే మగఁడు.

దాసు—అటులనుట భావ్యమా?

కమ—నాధా! ఇదిగో తిరిగి మటియొక యుంగర మిచ్చు మంటిని, దీనినైనక బరులకీయక భద్ర ముగా నుంచుకొనుఁడు. (ఉంగరమిచ్చును.)

దాసు—(ఉంగరముఁజూచి) “ఆ! ఇదియేమి! నీచే నా నాప్రాణరక్షణ మొనర్చినదానవు! అప రాధ పరిశోధకుఁడవు! రఘునాథరావుగారి మేనకోడలైన నందులగు రావుగారి చేరు నిలువఁబట్టితివి. నాప్రాణముల రక్షించితివి. ఆహా! ఏమి నాభాగ్యము!” అంత నలుడెసలఁ జీటులు గ్రమ్ముకొను నుండెను. ప్రణయ స్వయాభిలషి నాదంపతులు మన కనుప ట్టుల లేఁడు.

కుకవి ప్రబోధము

అనంతపంతులరామలింగస్వామిగారు (భారతీసమితి)

మును కవులు రచించిన త్రో, వనుజను చొకకావ్య మేను వ్రాయుచుఁ గుకవిన్ పనిపడి తిట్టితి నిదురన్, గనుమూసితి రేయి నొక్కకలఁగంటిఁ గవీ!

మ. కలలోఁ గాంచితి నంత నొక్కకుకవిన్ గానీర పున్నేలువున్, దలఁజుట్టెన్, వలకేలఁ బట్టె నొకపాత్తం బొననంబుదుఁ గెం దభుకుం గుంకుమబొట్టుఁ బెట్టె నొడ లంతన్ బూసె భస్మంబు ని స్తులదృష్టిన్ ననుఁ గాంచి పల్కె నిటు నాతో నాతఁ డుద్దాముఁడై.

“క. కుకవి! కుకవి! యుటివి—కుకవిశుఁడ వీవుఁగావొ? కుకలకవీశుల కుకవీశులు గాకుండురా? కుకవి నుకవి కేవల మొక కులుకకుమ

మ. భళిరా! నాకమునుండి వచ్చితి? కవీ! భావమిప్పుభావారివై వెలయం జూచెడునట్టి నీజన్మమున్న నున్నావొక్కమా? లేనదీ

కవిగు విద్యవిద్యాలం గ్రంథాలయం కవిమఠం సంకల్పము